

Mottagare
Regionstyrelsen

Färdplan för omställning till Hälsa genom hela livet

Förslag till beslut

Regionstyrelsens förslag för beslut i regionfullmäktige

- Informationen tas emot.

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen har tagit del av den reviderade färdplanen och beslutar att stå bakom den och det fortsatta omställningsarbetet.

Sammanfattning

Region Gotland står inför mycket stora utmaningar. En större andel av befolkningen är äldre, många människor har kroniska sjukdomar och dagens levnadsvanor gör att fler än tidigare blir sjuka. Framsteg inom medicin och teknik gör att det finns behandlingar för fler sjukdomar och åkommor. Sammantaget innebär det ett kraftigt ökat vård- och omsorgsbehov samtidigt som det är brist på resurser i form av medarbetare, pengar och lokaler. Utmaningarna delas med andra regioner och kommuner, men är särskilt stor på Gotland. Nationellt pågår en rörelse benämnd "God och Nära vård" som adresserar den omställning som hälso- och sjukvården behöver göra i samarbete med omsorgen. Utifrån Gotlands greppbarhet kunde tidigt konstateras att en omställning av hälso- och sjukvården, oavsett dess komplexitet och stora utmaningar, inte i kommer att räcka. Inflödet till vården och omsorgen måste minska, möjligheten att påverka inflödet finns i hög grad även utanför dessa verksamheter. Inom hälso- och sjukvården och omsorgen pågår

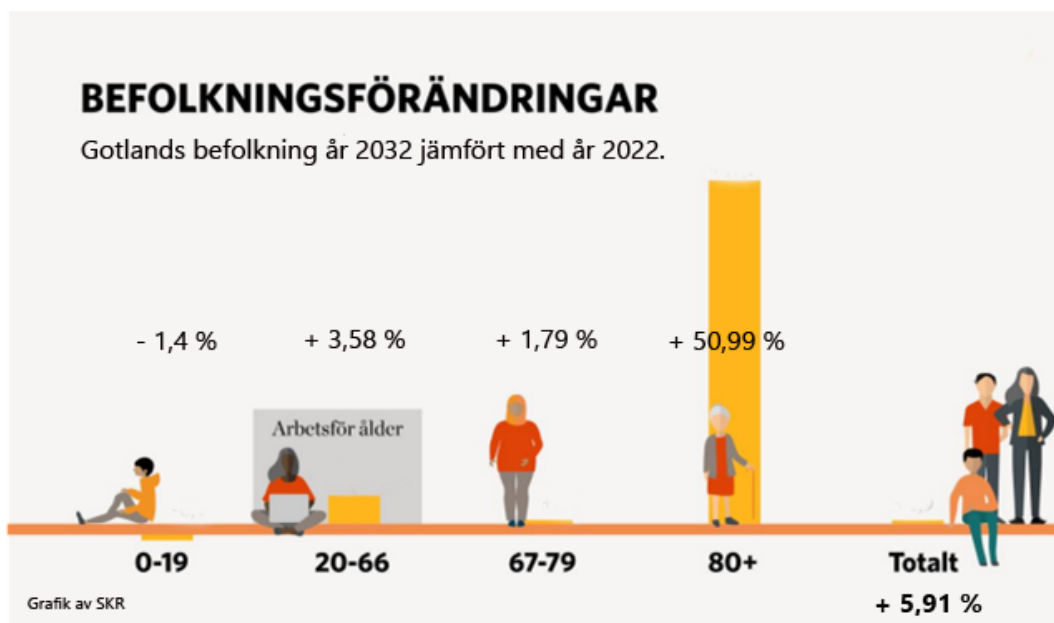
arbete med att exempelvis förändra arbetssätt, korta vård- och ledtider, förbättra samordning m.m. Utmaningarna kommer att innebära behov av svåra politiska prioriteringar.

Det lokala arbetet benämns Hälsa genom hela livet – God och Nära vård. En målbild och färdplan för arbetet har tagits fram. Färdplanen har nu reviderats för tredje gången, fem förflyttningsområden pekas ut:

1. Öka människors delaktighet
2. Arbeta mer hälsofrämjande
3. Stärka primärvården
4. Främja egenvård
5. Samordna vård och omsorg

Ärendebeskrivning

Region Gotland står inför mycket stora utmaningar. En större andel av befolkningen är äldre, många människor har kroniska sjukdomar och dagens levnadsvanor gör att fler än tidigare blir sjuka. Framsteg inom medicin och teknik gör att det finns behandlingar för fler sjukdomar och åkommor. Sammantaget innebär det ett kraftigt ökat vård- och omsorgsbehov samtidigt som det är brist på resurser i form av medarbetare, pengar och lokaler. Den demografiska utvecklingen visar att andelen befolkning över 67 år kommer att öka, särskilt gruppen +80 år.

Utmaningarna delas med andra regioner och kommuner, men är särskilt stor på Gotland. Inom hälso- och sjukvården pågår nationellt en rörelse benämnd "God och Nära vård" som adresserar den omställning som hälso- och sjukvården behöver göra i samarbete med omsorgen. Som skäl för hälso- och sjukvårdens del av omställningen gäller även att hälso- och sjukvården inte är konstruerad att möta de behov som är särskilt vanliga idag samt att hälsan är mer ojämnt fördelad.

Utifrån Gotlands greppbarhet kunde tidigt konstateras att en omställning av hälso- och sjukvården, oavsett dess komplexitet och stora utmaningar, inte kommer att räcka. En prognos från 2018 visar att förändringen i demografi innebär behov av ytterligare en vårdavdelning till på sjukhuset 2027 och motsvarande ökning i behov ses inom andra verksamheter exempelvis öppenvårdsmottagningar, särskilt boende och hemtjänst. Prognosen är en utmaning dels för berörda verksamheter men också för Region Gotland som helhet med stora förutsägbara följder avseende utökade resursbehov. Inflödet till vården och omsorgen måste minska, möjligheten att påverka inflödet finns i hög grad även utanför dessa verksamheter. Inom

hälso- och sjukvården och omsorgen pågår arbete med att exempelvis förändra arbetssätt, korta vård- och ledtider, förbättra samordning m.m. Utmaningarna kommer att innebära behov av svåra politiska prioriteringar.

På Gotland har arbetet med omställningen breddats till syfte att skapa rörelse utanför hälso- och sjukvården och omsorgen. Det lokala arbetet benämns istället Hälsa genom hela livet – God och Nära vård. På uppdrag av Regionfullmäktige togs 2021 en målbild och färdplan för arbetet fram och fastställdes i berörda politiska forum. Respektive politiskt forum har gett sin respektive förvaltning i uppdrag att genomföra de aktiviteter som berör förvaltningen och att i samverkan fortsätta utveckla färdplanen. Färdplanen har nu reviderats för tredje gången.

Färdplanen fokuserar på de större förflyttningarna och vänder sig till hälso- och sjukvårdsförvaltningen, socialförvaltningen, utbildnings- och arbetslivsförvaltningen samt regionstyrelseförvaltningen inom organisationen Region Gotland, samt verksamheter som arbetar på direkta uppdrag av Region Gotland inom vård och omsorg. Tidsperspektivet för färdplanen är 2027 med en tydligare planering för närmast kommande år. För att möjliggöra tillvaratagandet av kraften hos aktörer utanför organisationen Region Gotland har arbetet samordnats med genomförandeprogram Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland.

Färdplanen pekar ut fem förflyttningsområden:

1. Öka människors delaktighet

Skapa trygghet, tydlighet och trovärdighet, utforma insatser utifrån faktiska behov

2. Arbeta mer hälsofrämjande

Minska inflödet till vården och omsorgen genom att stärka hälsan

3. Stärka primärvården

Stärka basen i hälso- och sjukvården, förvaltningsövergripande samsyn kring uppdrag och prioriteringar

4. Främja egenvård

Öka människors möjligheter att göra mer själva

5. Samordna vård och omsorg

Insatser behöver hänga ihop utifrån individen, minimera icke-värdeskapande och/eller onödiga insatser samt vård på rätt nivå ur ett gotlandsperspektiv

En gemensam programstruktur har tillsatts med representation från de fyra berörda förvaltningarna med ansvar för att driva genomförandet av aktiviteterna och utvecklandet av färdplanen. I programstrukturen finns styrgrupp (förvaltningschefer) och programledning (representanter utsedda utifrån mandat och koppling till ordinarie ledningsgrupper).

För möjlighet till gemensam bild på politisk nivå skapades under 2021 ett gemensamt informationsforum. Presidierna från berörda politiska forum och representanter från politiska partier i regionfullmäktige som inte är representerade i presidierna bjuds in att delta. Beslut fattas i ordinarie politiska forum. Forumet har bedömt att det finns behov att ses två gånger per år med inriktning juni respektive december. I år är tanken att istället för mötet i juni planera för en gemensam utbildningsinsats under tidig höst.

I samband med den andra revideringen av färdplanen knöts arbetet tydligare till ordinarie processer för verksamhetsplanering, dvs innehållet i färdplanen samordnas och integreras av

respektive förvaltning i ordinarie ledningsprocesser och strategiskt viktiga dokument exempelvis budgetprocess och verksamhetsplan som beslutas av respektive politiskt forum. Styrgruppen kan därmed besluta om revidering av färdplanen.

Programstrukturen har succesivt anpassat och förändrat sitt arbete utifrån behov. Mycket arbete har gjorts och det är tydligt att förankringen av arbetet tagit kliv framåt. Förändringar ses såväl i arbetet utifrån programstrukturen som utanför, även andra regionala processer som förändrad styrmodell påverkar. Utgångspunkten för forumen inom programstrukturen är att utifrån ett systemperspektiv vara lyhörda för var programstrukturen kan göra mest skillnad som kraftsamlande och samordnande resurs.

Ett utvecklingsområde som särskilt behöver adresseras framåt är aggregerad uppföljning av arbetet.

Föreliggande tjänsteskrivelse och färdplan har tagits fram i samarbete mellan hälso- och sjukvårdsförvaltningen, socialförvaltningen, arbetslivs- och utbildningsförvaltningen samt regionstyrelseförvaltningen inom ramen för program Hälsa genom hela livet.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att arbetet med omställning till Hälsa genom hela livet är angeläget och behöver fortsätta ske i samverkan.

Förvaltningen bedömer vidare att ett politiskt långsiktigt ägandeskap i respektive politiskt forum är avgörande för att omställningen ska lyckas. Att berörda politiska forum aktivt ställer sig bakom stärker förutsättningarna.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att beslutet är förenligt med gällande lagstiftning samt överensstämmande med genomförda och kommande lagstiftningsförändringar på området.

2. Ekonomiskt perspektiv

Omställningen till god och nära vård handlar primärt om att ställa om för att klara att erbjuda ett välfärdssystem utifrån de behov som finns i befolkningen. Bedömningen är att omställningen har stor ekonomisk påverkan. Det finns behov av kortsiktig finansiering av "puckel kostnader", finansiering av införandeperioder innan effekter ses och för att möjliggöra att testa nya arbetssätt etc. Det finns också behov av stadigvarande stärkt finansiering och prioritering av hälsofrämjande insatser. Denna omdisponering behöver ske såväl inom förvaltningarna, både avseende ekonomi och i praktisk verksamhetsplanering, som på regionövergripande nivå för att förändring ska ske. Respektive förvaltning/nämnd ansvarar för att lyfta behov i ordinarie budgetprocess. Statsbidrag i form av överenskommelser mellan staten och Sveriges kommuner och regioner (SKR) är en viktig kortsiktig finansieringskälla som förvaltningarna kan disponera.

God ekonomisk hushållning beaktas som horisontellt perspektiv i arbetet.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att omställningen har konsekvenser för barn och unga både på individuell nivå och som grupp. Ett starkt hälsosystem fokuserar särskilt på hälsofrämjande och förebyggande insatser för barn och unga. Flera aktiviteter i färdplanen riktas särskilt till barn och unga för att stärka deras förutsättningar för god hälsa genom hela livet. Under framtagning av målbild har unga varit delaktiga i processen.

Barnrättsperspektivet beaktas som horisontellt perspektiv i arbetet.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att omställningsarbetet har en positiv påverkan avseende jämställdhet. Ett av skälen för omställningen är att hälsan skiljer sig åt mellan grupper. Hälsa analyseras ur flera aspekter dels kön, men också utifrån könsidentitet, utbildningslängd, hushållsinkomst, ålder, etnicitet och funktionsnedsättning.

Utsatta gruppers intresse beaktas som horisontellt perspektiv i arbetet.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att omställningen påverkar hela Gotland. Omställningen har fokus på närhet och att upplevelsen av nära ska utgå från individen. Nära kan vara geografiskt men också relationellt. Bedömningen är att omställningen främst har ett behovsperspektiv, och att geografiskt perspektiv därmed beaktas.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ej aktuellt inom ramen för nuvarande färdplan. Fysisk miljö exempelvis i form av långsiktig samhällsplanering har tydliga kopplingar men ingår i dagsläget inte.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2023-03-23

Region Gotlands färdplan för omställning till ett hälsosystem för Hälsa genom hela livet – God och Nära vård

Regionstyrelseförvaltningen

Torsten Flemming
tf Regiondirektör